

## Vroegmoderne tijd

---

### *Gebruik bron 3.*

Historici beweren dat dit schilderij waarschijnlijk in opdracht van een handelaar in Brugge werd gemaakt om een boodschap over de stad over te brengen.

- 3p **7** Licht deze bewering toe door:
- uit te leggen welke boodschap de handelaar wil laten overbrengen over de stad Brugge, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron en
  - zonder bron aan te geven welke economische ontwikkeling in die tijd deze boodschap noodzakelijk maakte.

Het schilderij *De zeven wonderen van Brugge* (zie bron 3) sloot aan bij het thema van de 'zeven wonderen van de oudheid', waarmee topstukken uit de oudheid werden aangeduid.

- 2p **8** Leg uit dat de zestiende-eeuwse schilder ervan uitging dat het schilderij juist door dit thema aandacht zou trekken.

### *Gebruik bron 4.*

In de zeventiende eeuw mogen kooplieden uit de Republiek zich van het bestuur in Japan alleen vestigen op het afgeschermd eiland Deshima. De Hollanders leggen zich neer bij deze bepaling.

- 4p **9** Leg dit uit door:
- met bron te verklaren dat het Japanse bestuur bepaalt dat Hollanders zich alleen op Deshima mogen vestigen, en
  - zonder bron te verklaren waardoor de Hollanders zich neerleggen bij deze bepaling, waarbij je het antwoord ondersteunt met een kenmerkend aspect uit de zeventiende eeuw.

In de stad Leiden bepaalde het stadsbestuur in 1702 dat de bestuurlijke functies moesten worden toegewezen aan 'diegenen van wie voorouders een aanzienlijke positie in het bestuur hebben gehad'.

- 2p **10** Leg uit dat een bepaling als deze in de Republiek leidde tot een toename van de Oranjegezindheid onder het gemeen.

*Gebruik bron 5.*

Met deze rede wijst Lodewijk XV een standpunt van Montesquieu **en** een standpunt van Rousseau af.

- 4p **11** Leg dit voor beide standpunten apart uit, telkens met een andere verwijzing naar de bron.

De politicus en filosoof Edmund Burke pleitte in 1775 in het Britse parlement ervoor om de koloniën in Amerika inspraak te geven. Hij zei: "Zelfs als de kolonisten bij hun vertrek vanuit Engeland afstand zouden hebben gedaan van hun rechten en elk vrijheidsbeginsel hadden afgezworen, dan zou ik mij toch verplicht voelen die twee miljoen mensen in Amerika te regeren op basis van vrijheid!"

- 2p **12** Leg uit op welk uitgangspunt van natuurrechten Burke deze uitspraak baseerde.

De revolutionair Jacques Roux zei in 1793 in de Parijse Gemeenteraad: "Wat heeft de Vrijheid te betekenen, wanneer de ene klasse van mensen de andere kan uithongeren? En wat blijft er over van de Gelijkheid, wanneer de rijke, vanuit zijn monopoliepositie, het recht van leven en dood kan uitoefenen over zijn broeders?"

- 2p **13** Toon aan:
- dat volgens Roux de Franse Revolutie nog niet was voltooid, en
  - dat Roux een risico nam met deze uitspraak op dat moment.

## Vroegmoderne tijd

---

### bron 3

Rond 1550-1560 schildert Pieter Claeissens *De zeven wonderen van Brugge*:



Toelichting:

Dit schilderij toont verschillende gebouwen in Brugge verhoudingsgewijs groter dan in werkelijkheid, zoals de Waterhalle (in het midden), waar schepen binnenshuis gelost en geladen kunnen worden, en het Oosterlingenhuis (rechtsachter), waar kooplieden van de Duitse Hanze wonen.

#### bron 4

In 1653 vergaat het VOC-schip De Sperwer voor de kust van Korea, waarna de overlevende opvarenden worden gedwongen om in Korea te blijven. In 1666 lukt het acht bemanningsleden te ontkomen en Japan te bereiken. De daimyo (landheer) van de Japanse handelspost Nagasaki schrijft kort daarop aan de Koreaanse autoriteiten:

Onlangs is een Koreaans vissersbootje verzeild geraakt op een van de eilanden van de Goto-archipel. Omdat vermoed werd dat de opvarenden barbaren waren uit Holland, werden zij door de gouverneur van de eilanden naar Nagasaki gestuurd. Hier werden zij ondervraagd. Zij beweerden Hollanders te zijn, die 13 jaar geleden op weg naar Japan voor de kust van Korea schipbreuk leden, dat zij in uw land 13 jaar hebben gewoond en dat zij onlangs zijn ontsnapt. Hoewel de barbaren zich kooplieden noemen, is het best mogelijk dat het volgelingen van Jezus zijn, die naar uw land en het onze zijn gekomen om het volk te bedriegen met hun verderfelijke leer. Wij weten dat uw regering even beducht is als de onze voor infiltratie van ideeën die de nationale identiteit van onze beide volkeren zouden kunnen aantasten. Daarom verzoeken wij u dringend om nadere informatie.

#### bron 5

In 1766 zegt koning Lodewijk XV tijdens een conflict met de hoogste rechtbank in Parijs:

Alleen ik vertegenwoordig de hoogste macht (...). Alleen aan mij danken de rechtbanken hun bestaansrecht en gezag. Het gezag dat zij uitoefenen, geschiedt uitsluitend uit mijn naam en blijft bij mij berusten. Het gebruik daarvan kan zich dus nooit tegen mij keren. De wetgevende macht behoort volledig toe aan mij, zonder dat ik die met iemand deel of daarvoor aan iemand ondergeschikt ben. Onder mijn gezag leggen mijn ambtenaren de wet – die zij zelf niet maken – vast op schrift, maken zij die bekend en voeren die uit (...). Mijn volk en ik zijn één. De rechten en belangen van de natie zijn onlosmakelijk verbonden met die van mijzelf en liggen volledig in mijn handen.

---

#### Bronvermelding

*Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.*